

Recerca

Les llengües a Catalunya: resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008

Autors

Secretaria de Política Lingüística

Aquest article presenta els resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics 2008, que és la segona edició d'una estadística oficial sobre els usos que les persones residents a Catalunya fan de les diverses llengües presents en el territori. En aquesta segona edició s'han entrevistat 7.140 persones de 15 anys o més.

Introducció i fitxa tècnica

L'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008 (EULP08) és la segona edició d'una estadística oficial (inclosa en la Llei del pla estadístic 2006-2009) sobre els usos que les persones residents a Catalunya fan de les diverses llengües presents en el territori.

L'EULP08 presenta dues novetats principals pel que fa a l'anterior edició: el mesurament de nous objectius i els canvis metodològics que s'han desenvolupat per augmentar la qualitat en la informació de les dades.

Quant als objectius de l'enquesta, cal remarcar que l'objectiu principal és obtenir una estimació sobre els usos que les persones residents a Catalunya fan de les diverses llengües presents en el territori. També són objectius d'aquesta operació el coneixement i dimensionament de les llengües de la població: la llengua inicial, la llengua d'identificació i la llengua habitual, i de les actituds lingüístiques de la població i opinions sobre l'ús del català.

Per a l'edició de 2008 s'han afegit altres objectius: mesurar l'ús i coneixement de l'aranès i el nivell de coneixement d'altres llengües (castellà, francès i anglès), entre d'altres.

Fitxa tècnica Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008

Descripció: activitat estadística oficial integrada en el Programa anual d'actuació estadística 2008.

Organisme responsable: Departament de la Vicepresidència, per mitjà de la Secretaria de Política Lingüística, amb la col·laboració de l'Idescat.

Univers: població de 15 anys i més resident en el territori de Catalunya, amb significació estadística a nivell dels set àmbits territorials i Barcelona ciutat i la comarca de la Val d'Aran.

Mètode de recollida de la informació: multicanal. Enquesta telefònica auxiliada per ordinador (CATI) als titulars amb telèfon i enquesta presencial a les persones sense telèfon.

Grandària de la mostra: La mostra teòrica consta de 7.300 enquestes amb un error de l'1,32% amb un interval de confiança del 95,5%. La mostra final és de 7.140 enquestes.

Disseny de la mostra: afixació mixta on cada un dels àmbits territorials té un mínim de 400 unitats que garanteix un error màxim del 5,0% amb un interval de confiança del 95,5% per cada àmbit territorial. S'ha utilitzat un disseny mostral bietàpic estratificat amb selecció de municipis dins de cada estrat territorial en primera etapa i d'individus en segona etapa dins de cada municipi. La selecció dels municipis s'ha realitzat mitjançant un mostreig sistemàtic amb arrencada aleatòria. La selecció de les unitats mostrals (titulars i substituïts) dins de cada municipi s'ha dut a terme mitjançant un mostreig aleatori simple preservant les quotes en relació amb el sexe, estrat d'edat i lloc de naixement. La font d'informació ha estat el Registre de Població de Catalunya 2007.

Treball de camp: del febrer de 2008 al novembre del 2008.

Dades enllaçades 2003-2008: la metodologia utilitzada en l'EULP 2008 és, en la seva major part, homòloga a la utilitzada en l'edició del 2003, tot i que presenta millores encaminades a augmentar la precisió en l'instrument de mesura, i per tant en la qualitat de la informació recollida.

Les millores introduïdes en l'edició de 2008 han comportat que les dades del 2003 no siguin directament comparables. Per aquesta raó, s'han produït un conjunt de dades del 2003 utilitzant els mateixos criteris de ponderació i calibratge de l'edició del 2008: s'ha considerat les variables sexe, edat i lloc de naixement i s'han pres com a població de referència les estimacions de població a 1 de gener del 2003.

L'objectiu d'aquest article és donar resposta a aquelles preguntes bàsiques que les dades quantitatives d'una enquesta poden respondre. En aquest sentit, i havent recollit les inquietuds plantejades per tècnics i dinamitzadors lingüístics, s'han seleccionat les preguntes següents:

- Quins són els coneixements lingüístics de la població: quin percentatge de població coneix les llengües oficials de Catalunya, quin percentatge coneix l'anglès i el francès?
- Hi ha interès per part de la població a aprendre o millorar els coneixements de català?
- Quines llengües són presents a Catalunya i en quina proporció?
- Quina és la diversitat lingüística del conjunt de la població pel que fa a l'origen, a l'edat i el lloc de residència?
- Quin futur generacional es pot preveure amb les dades actuals pel que fa a la transmissió lingüística de pares a fills? I pel que fa als desitjos de la població?
- Les persones modifiquen els usos lingüístics? És a dir, una mateixa persona realitza canvis d'usos lingüístics al llarg de la seva vida o bé en els diversos espais de relació?

- Quina ha estat l'evolució a grans trets dels coneixements i usos lingüístics des del 2003? Quins poden ser els motius d'aquesta evolució?

Les dades de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població ens permeten donar resposta a moltes altres preguntes. Tot i això, i com a primera presentació de resultats, responem en primer lloc aquestes preguntes i més endavant presentarem anàlisis estadístiques més elaborades.

Així mateix, deixem per a un proper número la presentació i primera anàlisi de les dades a la Vall d'Aran.

Si hi esteu interessats, trobareu més informació sobre l'Enquesta a l'apartat *Dades estadístiques oficials* (<http://www.gencat.cat/llengua/dadesestadistiques>) del web de la llengua catalana. Destaquem la publicació de les taules amb les dades sintètiques i, per la novetat que representen, els mapes sociolingüístics per àmbits territorials. Es tracta d'uns mapes que representen les dades sobre el territori i que, per tant, permeten visualitzar de manera molt gràfica la informació.

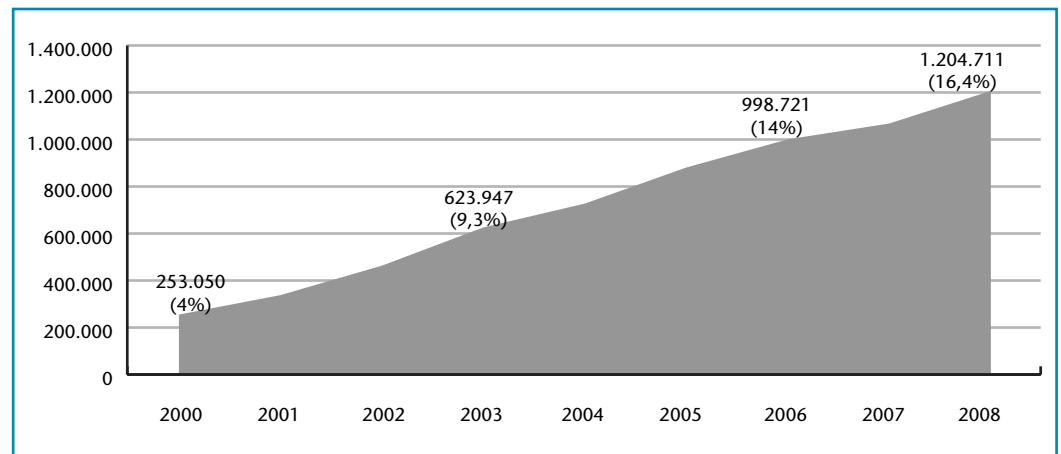
El context demogràfic actual

Abans d'explicar els resultats de l'EULP08 és convenient fer un esment al context demogràfic actual de la societat catalana ja que és fonamental per entendre i descriure les dades d'usos lingüístics de la població mesurats l'any 2008.

En el període 2001-2008 la població de Catalunya registra un dels creixements més alts de la seva història i la immigració de l'estranger és el component principal d'aquest creixement. En aquest sentit, l'any 2007 el nombre de residents nascuts a l'estranger supera per primera vegada la xifra d'1 milió d'habitants i representa el 16,4% de la població resident a Catalunya.

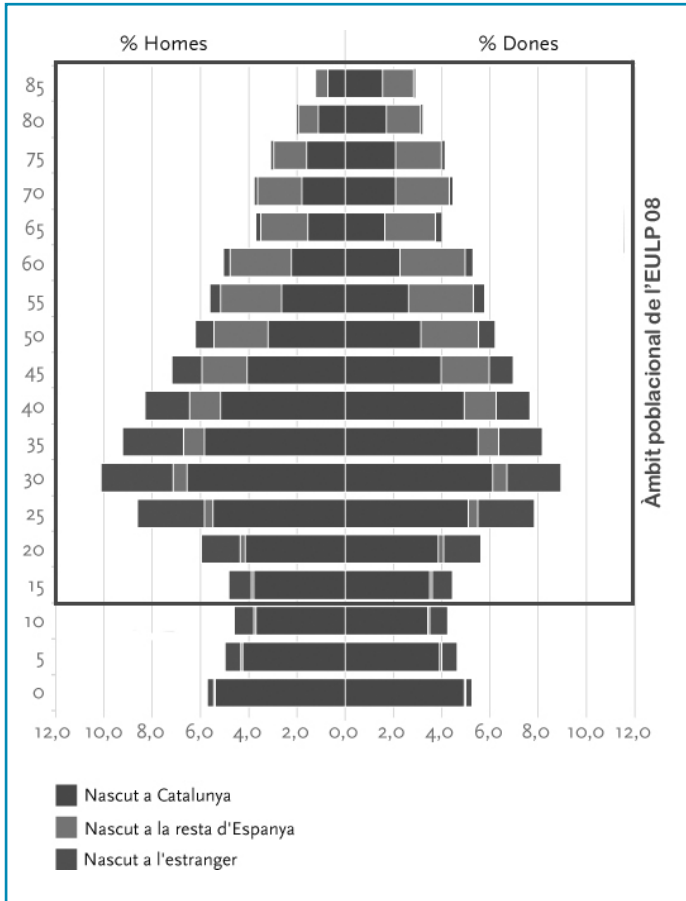
Pel que fa a la procedència, Amèrica és el continent d'on procedeixen més estrangers, un 36%. Europa és el segon amb un 30% i Àfrica està en el tercer lloc amb un 25%. La nacionalitat més representada és la marroquina, seguida de la romanesa i l'equatoriana.

Gràfic 1. Població nascuda a l'estranger a Catalunya i percentatge sobre el conjunt de la població (2000-2008).

Una característica molt important de la població arribada a Catalunya en aquests últims anys és que es concentra en les edats laborals joves, entre els 15 i els 44 anys.

La població procedent de la resta d'Espanya de la primera onada migratòria arribada a Catalunya a partir de finals dels anys 50 es concentra en el grup d'edat de 45 a 70 anys.

Gràfic 2. Piramide de població segons lloc de naixement. (2008).

Font: Idescat. Padró continu. Població total.

Quins són els coneixements lingüístics de la població: quin percentatge de població coneix les llengües oficials de Catalunya? Quin percentatge coneix l'anglès i el francès?

La majoria de la població coneix el català i el castellà, tot i que el coneixement del castellà és superior al coneixement del català especialment en les habilitats de parlar i escriure, amb una diferència de més de 20 punts. Així, més del 95% de la població adulta declara entendre, saber parlar, saber llegir i escriure el castellà.

A Catalunya, tot i que la majoria de la població adulta declara entendre, saber parlar, llegir i escriure el català, aquests coneixements no arriben als percentatges del castellà pel que fa a saber parlar (78,3%), llegir (81,7%) i escriure (61,8%).

Cal destacar que aquestes diferències entre els coneixements de català i castellà són més acusades segons el lloc de naixement dels entrevistats. Així, entre els nascuts a l'estranger només un 42% declara saber parlar català i, en canvi, el 99,3% dels nascuts a l'estranger diu saber parlar el castellà.

A més de preguntar pel català i castellà l'EULP08 dóna informació sobre el coneixement de les llengües que tenen tradició en els currículums escolars de Catalunya: l'anglès i el francès.

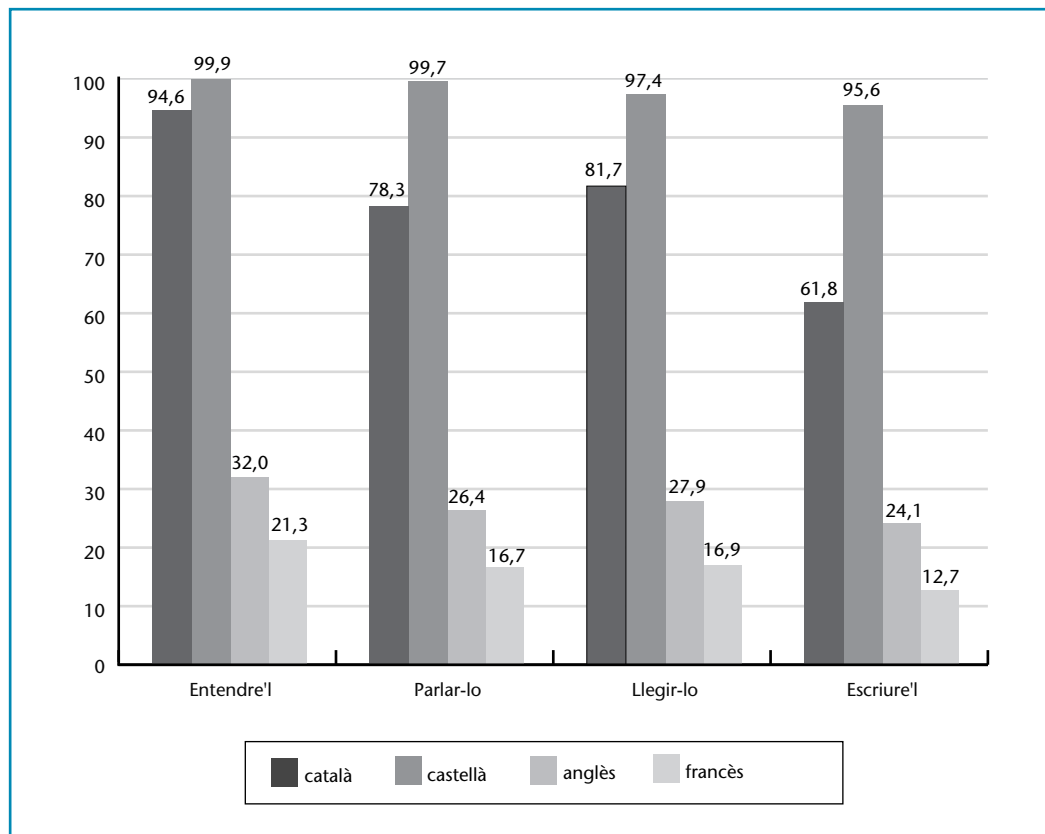
En primer lloc, cal dir que els coneixements declarats d'anglès i francès estan lluny d'assolir l'indar de competència bàsica ja que en el cas dels d'anglès, que són més alts que els de francès, arriben al 25%. Un terç de la població entén l'anglès i un quart el parla, el llegeix i l'escriu. En canvi, només una cinquena part de la població entén el francès i a l'entorn del 16% el parla i el llegeix. Tan sols el 13% de la població sap escriure francès.

Pel que fa a l'anglès, els percentatges augmenten en les generacions més joves fins a arribar a l'entorn del 50% de coneixement en les quatre habilitats entre la població de 15 a 29 anys. En canvi aquest fet no és dóna de la mateixa manera pel que fa al francès, ja que els percentatges més alts (a l'entorn del 20-25%) es troben entre la població de 30 a 64 anys. Tant l'anglès com el francès tenen percentatges de coneixements més alts entre la població nascuda a Catalunya i nascuda a l'estranger. Els percentatges disminueixen en el cas de la població nascuda a la resta d'Espanya.

Gràfic 3. Coneixements de llengües 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Per conèixer els usos i les competències de la tercera llengua oficial de Catalunya —la llengua occitana, denominada aranès a la Vall d’Aran— s’ha dut a terme una mostra específica a la Vall d’Aran que fa que per primera vegada es disposi d’una Enquesta d’usos lingüístics a la Vall d’Aran. Els resultats pel que fa a usos lingüístics es presentaran en propers articles. Ara mostrem en el gràfic 4 els coneixements d’aranès.

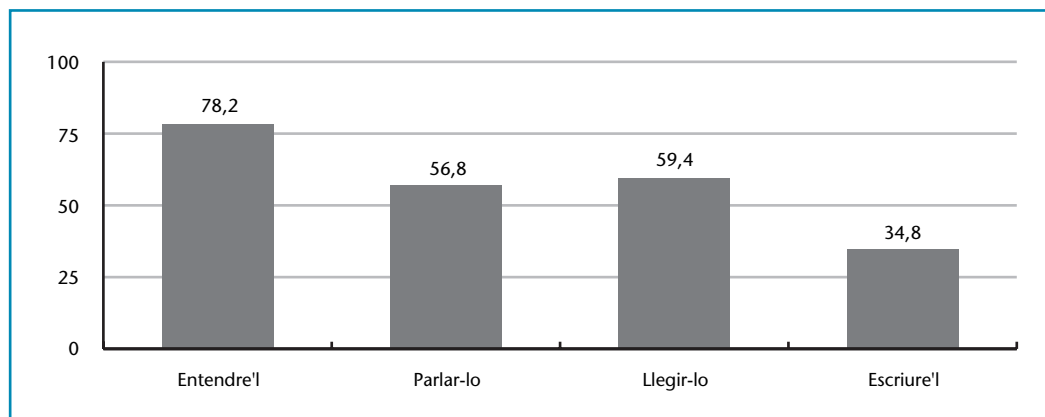
Quant als coneixements d’aranès destaca que la majoria de població adulta de la Vall d’Aran declara entendre l’aranès (78,2%) i també parlar-lo (56%) i llegir-lo (59,4%) tot i que en percentatges inferiors. Poc més d’un terç de la població sap escriure l’aranès.

El coneixement d’aranès és més alt entre les persones de més edat en les habilitats d’entendre i parlar, i més alt entre els joves pel que fa a llegir i escriure. També cal destacar diferències de més de 40 punts entre els nascuts a Catalunya i els nascuts a la resta d’Espanya i l’estranger.

Gràfic 4. Coneixements d’aranès a la Vall d’Aran. 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d’usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Hi ha interès per part de la població a augmentar els coneixements de català?

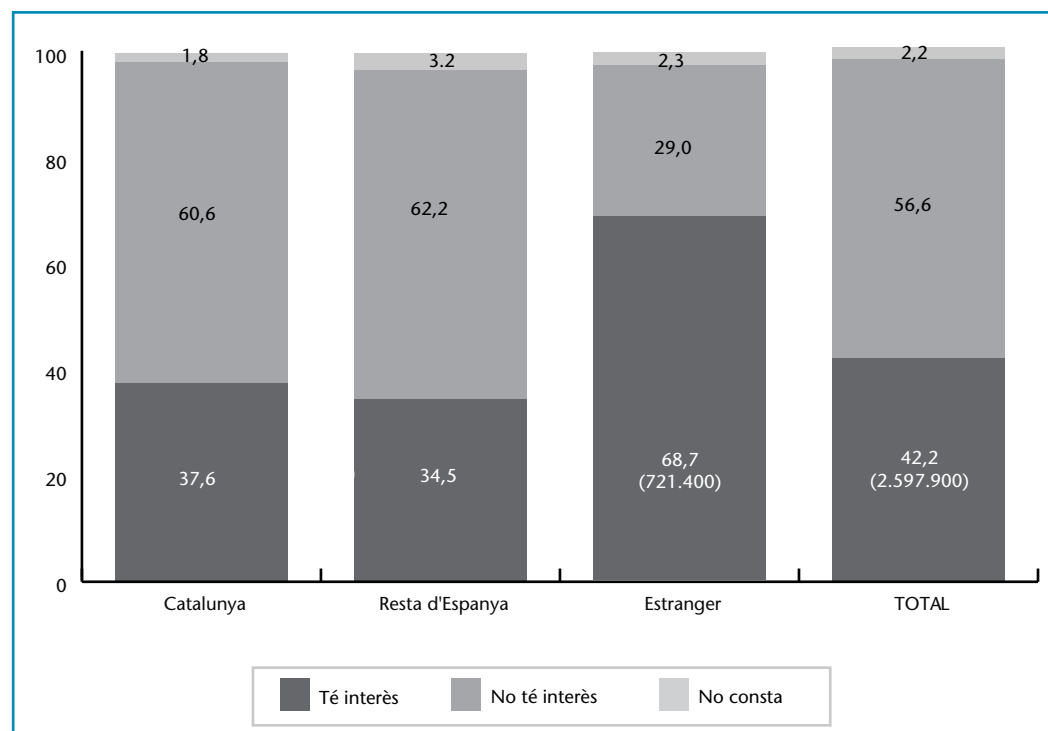
El 42,2% de la població de 15 anys o més, és a dir, més de 2,5 milions de persones, tenen interès a aprendre el català o millorar-ne els coneixements.

Cal destacar diferències importants segons el lloc de naixement, com es veu al gràfic 5. El 68,7% del total de persones nascudes a l'estranger de 15 o més anys —més de 720.000 persones— declaren tenir interès a aprendre català o millorar-ne els coneixements. Pel que fa a l'edat, són les persones més grans (de 65 anys i més) les que tenen menys interès a aprendre català o millorar-ne els coneixements.

Gràfic 5: Interès a aprendre català o millorar-ne els coneixements 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Quines llengües són presents a Catalunya i en quina proporció?

La *llengua inicial*, també anomenada *primera llengua* o *L1*, és aquella que la persona entrevistada diu haver parlat primer a casa seva. Es considera que aquesta llengua ha estat transmesa familiarment i adquirida en el procés de socialització de l'individu.

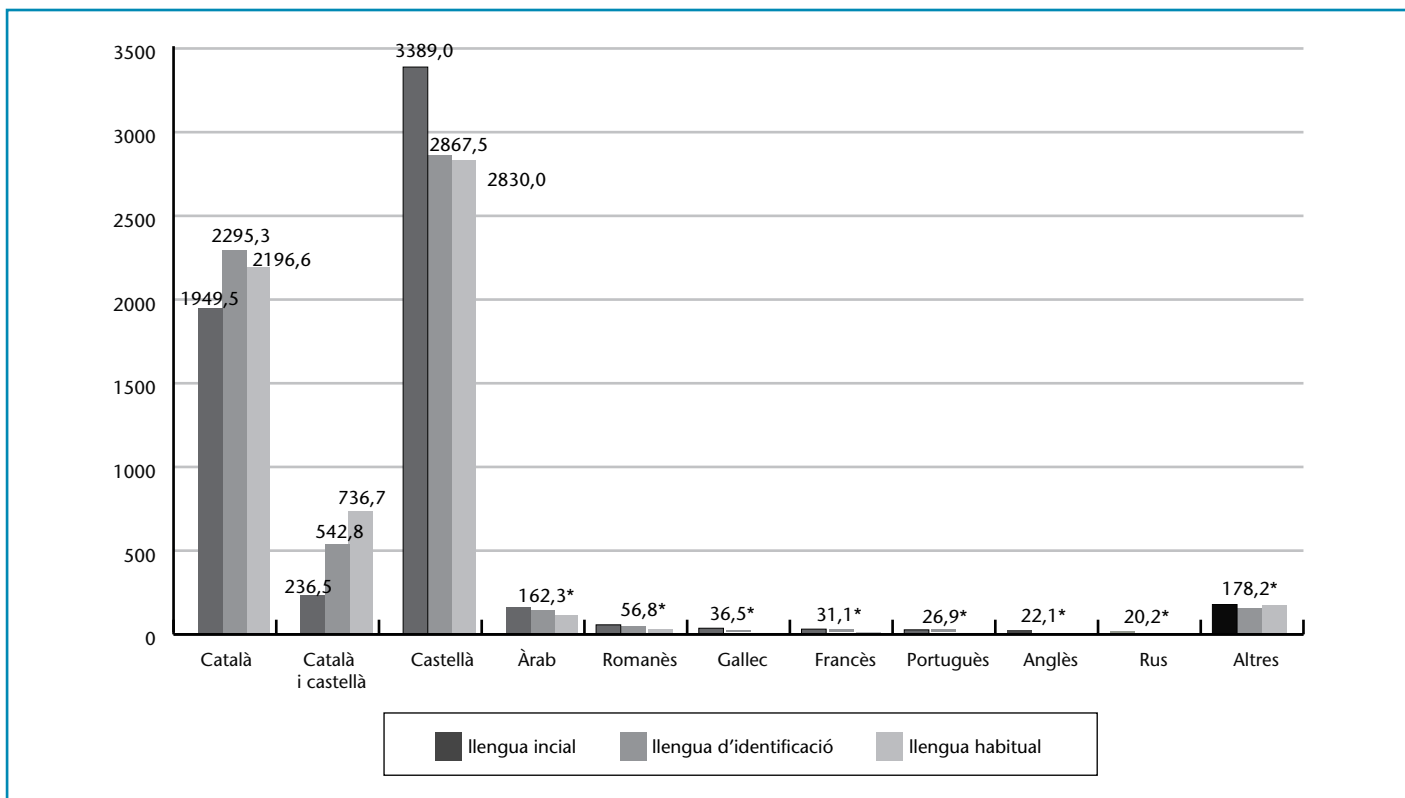
Segons les dades de l'EULP08 hi ha més de tres milions de persones que tenen el castellà com a primera llengua apresada o llengua inicial i gairebé dos milions de persones que tenen el català. També hi ha 236.500 persones que tenen com a llengües inicials tant el català com el castellà.

Pel que fa a altres llengües, el tercer lloc l'ocupa l'àrab, amb 162.300 adults; seguit del romanès (56.800), el gallec (36.500) i el francès (31.100). Per tant, a Catalunya, més de mig milió de persones tenen llengües diferents del català i del castellà com a llengua inicial o primera.

Les dades d'enquesta ens parlen de les llengües més freqüents a Catalunya i podem extrapolar d'aquelles llengües que tenen prou significació estadística segons el disseny de mostra de

l'enquesta. Així doncs, les llengües que apareixen en el gràfic 6 són les que tenen més parlants inicials però cal destacar que hi ha més llengües presents a Catalunya¹.

A banda de disposar de l'indicador de llengua inicial, l'Enquesta d'usos lingüístics de la població també dona resultats sobre la *llengua d'identificació*, que és la que la persona entrevistada considera com la seva llengua i respon a la pregunta "Quina és la seva llengua?", i sobre la *llengua habitual*, que és la que la persona utilitza més habitualment i respon a la pregunta "Quina és la seva llengua habitual?".

Gràfic 6. Llengua inicial, d'identificació i habitual 2008 (milers).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

A Catalunya hi ha més persones que identifiquen el català com la seva llengua (37,2%) que no pas les que la tenen com a llengua inicial (31,6%). És a dir que hi ha persones que tot i no tenir en català com a llengua inicial consideren que aquesta és la seva llengua.

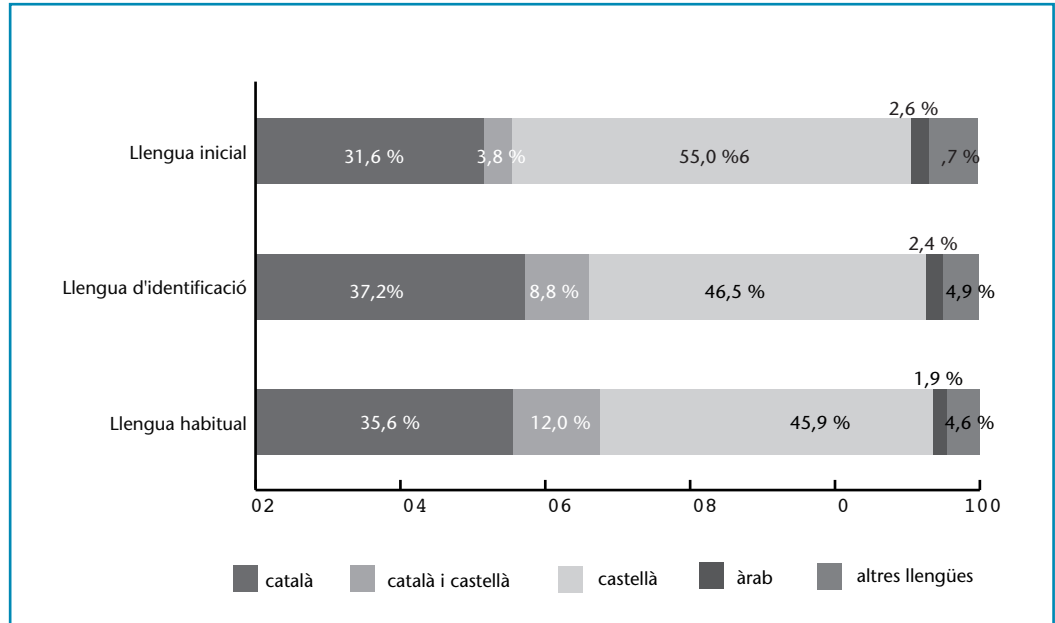
Quant a la *llengua habitual*, el 35,6% de la població adulta diu tenir el català com a llengua habitual i el 45,9% manifesta que té el castellà. En aquest cas el percentatge de persones que diu tenir tant el català i el castellà com a llengües habituals arriba al 12%. En nombres absoluts el castellà suposa 2.800.000 adults i el català 2.200.000. Més de 700.000 persones declaren tenir com a llengua habitual tant el català com el castellà.

1. Segons altres estudis com els de la Carme Junyent a Catalunya es parlen més de 200 llengües diferents.

Gràfic 7. Llengua inicial, d'identificació i habitual 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Quina és la diversitat lingüística del conjunt de la població pel que fa a l'origen, l'edat i el lloc de residència?

Per realitzar una primera anàlisi de la diversitat en els usos lingüístics segons les variables d'edat, territori i lloc de naixement s'ha pres l'indicador de llengua habitual i s'ha posat en relació amb aquests paràmetres.

En primer lloc, quant a l'edat i en termes generals, hi ha diferències importants entre el grup de 65 anys i més, amb un ús més alt de català, i la resta de grups d'edat amb un ús més baix de català i més alt del català i castellà conjuntament.

El grup d'edat amb més percentatge de persones que declaren que el català és la seva llengua habitual és el de 65 i més anys. A més, el grup d'edat amb un percentatge més alt de persones que declaren que el castellà és la seva llengua habitual és el de 45 a 64 anys. Cal destacar que aquest és el grup d'edat amb més percentatge de població nascuda a la resta de l'Estat².

Finalment, el percentatge de persones que declaren fer servir igual el català que el castellà és més alt (14,4%) entre els més joves.

Taula 1. Població segons llengua habitual (%). Catalunya. 2008. Grups d'edat.

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

	Català	Català i castellà	Castellà	Àrab	Àrab	Altres llengües	Total
De 15 a 29 anys	31,5	14,4	44,0	3,0	7,0	100,0	
De 30 a 44 anys	32,7	12,7	44,7	3,0	7,0	100,0	
De 45 a 64 anys	35,8	12,1	49,0	1,0	2,0	100,0	
De 65 anys i més	45,0	7,8	45,5	..	1,5	100,0	
Catalunya	35,6	12,0	45,9	1,9	4,6	100,0	

2. A l'inici d'aquest article, el gràfic 2 (piràmide d'edat segons lloc de naixement) mostra com la població procedent de la resta d'Espanya de la primera onada migratòria arribada a Catalunya a partir de finals dels anys 50 es concentra en el grup d'edat de 45 a 70 anys.

Ja hem vist que hi ha una diferència a favor del català de 5,6 punts entre els que el tenen com a llengua inicial i els que el tenen com a llengua d'identificació. Podríem dir que aquest grup adopta el català com a llengua personal o d'identificació. Cal destacar que l'adopció del català com a llengua d'identificació és més alta en el grup de 30 a 44 anys ja que entre aquests el 26,9% té el català com a llengua inicial i el 34% el té com a llengua d'identificació³.

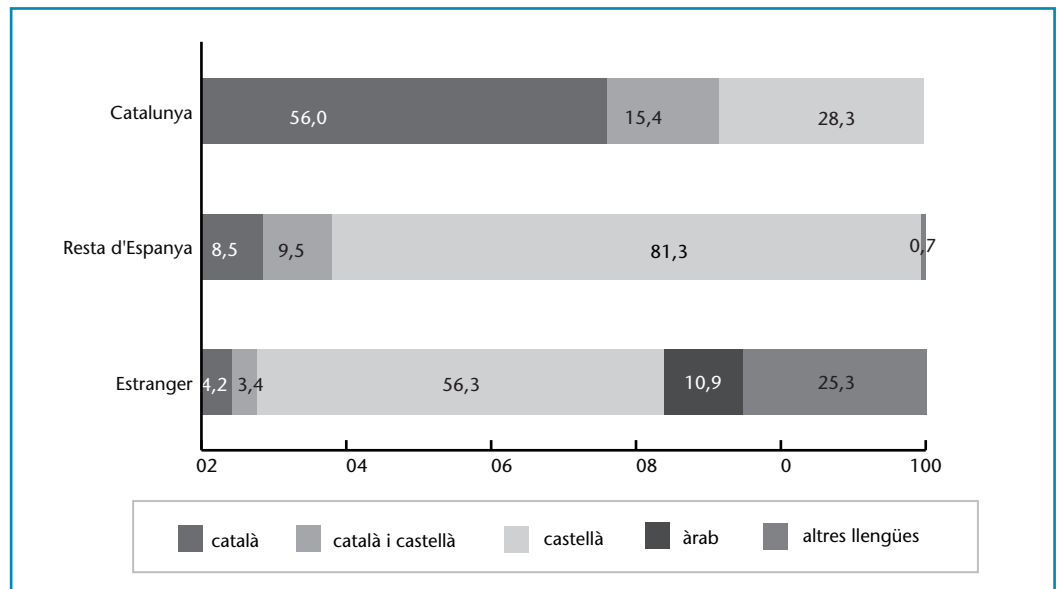
Quant al lloc de naixement (vegeu gràfic 8), entre les persones nascudes a Catalunya el català és la llengua habitual majoritària (56%). Entre les persones nascudes a la resta de l'Estat i a l'estranger ho és el castellà. A més, cal destacar que més d'un terç dels nascuts a l'estranger pren altres llengües diferents del català i el castellà com a llengua habitual a Catalunya.

Quant al canvi de llengua inicial a llengua d'identificació segons lloc de naixement destaca que entre els estrangers és entre l'únic grup que a més d'augmentar el percentatge de català en el pas de llengua inicial a identificació i habitual també augmenta el percentatge de castellà: el 49% dels nascuts a l'estranger tenen el castellà com a llengua inicial, el 52,6% com a llengua d'identificació i el 56,3% com a llengua habitual.

Gràfic 8. Llengua habitual segons lloc de naixement 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Per territoris, el català és la llengua habitual majoritària en cinc dels set àmbits territorials de Catalunya: Terres de l'Ebre (72,8%), Àmbit de Ponent (64,4%), Alt Pirineu i Aran (60,1%), Comarques Centrals (56,7%) i Comarques Gironines (50,9%). En canvi al Camp de Tarragona i l'Àmbit Metropolità de Barcelona aquest percentatge és a l'entorn d'un 30%.

Igualment, els canvis lingüístics que es donen en el pas entre llengua inicial i llengua d'identificació són en tots els territoris a favor del català però molt especialment a les comarques centrals.

3. En aquest cas s'analiza el pas entre la llengua inicial i la llengua d'identificació i es deixa de banda la llengua habitual perquè aquesta última presenta un caràcter diferent en estar relacionada amb el context d'ús: es pot veure aquesta diferència en el percentatge més alt de persones que diuen que tenen com a llengua habitual el català i el castellà alhora.

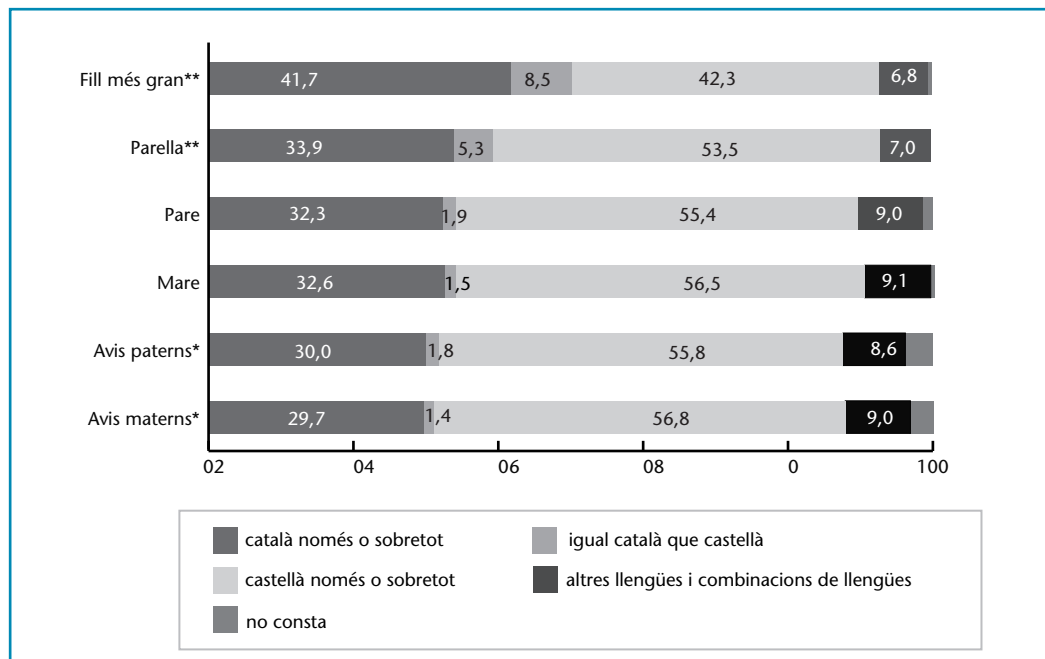
Gràfic 9. Usos lingüístics a la llar i amb la família. 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

* Població que ha conegut els seus avis materns/paterns.

** Parella: Població que té o ha tingut parella. Fill més gran: Població que té fills o n'ha tingut.

Quin futur generacional es pot preveure amb les dades actuals pel que fa a la transmissió lingüística de pares a fills? I pel que fa als desitjos de la població?

Guany de català en la transmissió intergeneracional

Els usos lingüístics amb els avis, els pares i el fill més gran indiquen que a Catalunya hi ha un procés de transmissió lingüística intergeneracional a favor del català ja que l'ús del català amb el fill més gran (41,7%) és més alt que amb el pare (32,3%) o la mare (32,6%) i més encara que amb els avis materns (29,7%) o paterns (30%). Això significa que hi ha 9 punts percentuals de diferència a favor del català entre l'ús d'aquesta llengua amb la mare i amb el fill més gran.

A més, cal destacar que el canvi més significatiu en els usos lingüístics familiars es produeix amb el fill més gran perquè com s'observa en el gràfic 9 els usos lingüístics amb la parella són similars als que trobem amb el pare o la mare.

En la franja de població d'entre 30 i 44 anys que té fills és on més diferència es troba entre la llengua amb els pares i la llengua amb el fill més gran: gairebé 13 punts a favor del català. En canvi entre les franges de més edat aquesta diferència s'escurça a gairebé la meitat (menys de 7 punts percentuals).

A més, el 8,5% dels adults amb fills parlen tant català com castellà al fill més gran. Aquesta tendència és més accentuada a la franja de 30 a 44 anys (10,5%).

Segons el lloc de naixement, destaca que és la població nascuda a Catalunya la que té un nivell més alt de transmissió intergeneracional a favor del català, encara que també és prou elevada entre els nascuts a la resta d'Espanya. En aquest sentit, en un futur s'anitzaran en profunditat els comportaments de les segones i terceres generacions d'immigrants de la primera onada migratòria.

Pel que fa als nascuts a l'estranger, també es preveu dur a terme una anàlisi en profunditat, però amb les dades actuals es pot avançar que en la primera generació d'immigrants nascuts a l'estranger hi ha un percentatge de pèrdua de la llengua d'origen en la transmissió (el 47,6% parla o parlava una altra llengua amb la seva mare i el 39% parla una altra llengua amb els fills).

En aquest sentit, cal preguntar-se quina és la llengua que transmet aquest col·lectiu de ciutadans. Les tendències indiquen que hi ha estrangers que decideixen transmetre el català, encara que els percentatges són molt petits: el 5,6% parla català amb els fills i el 5% parla català i castellà amb els fills. Pel que fa al castellà, el percentatge d'ús amb la mare i amb els fills pràcticament no varia: el 49,1% el parla o parlava amb la mare i el 49,3% el parla amb els fills.

Quant a l'àmbit territorial cal destacar que en els territoris amb usos de català més elevats és on les diferències entre la llengua amb els pares i amb els fills i el guany de transmissió a favor del català és més petit. O dit d'una altra manera, a l'àmbit metropolità de Barcelona és on trobem que la transmissió intergeneracional a favor del català és més gran. No obstant això, un cas especial és el Camp de Tarragona, que amb usos de català més baixos també presenta un guany en transmissió intergeneracional més baix.

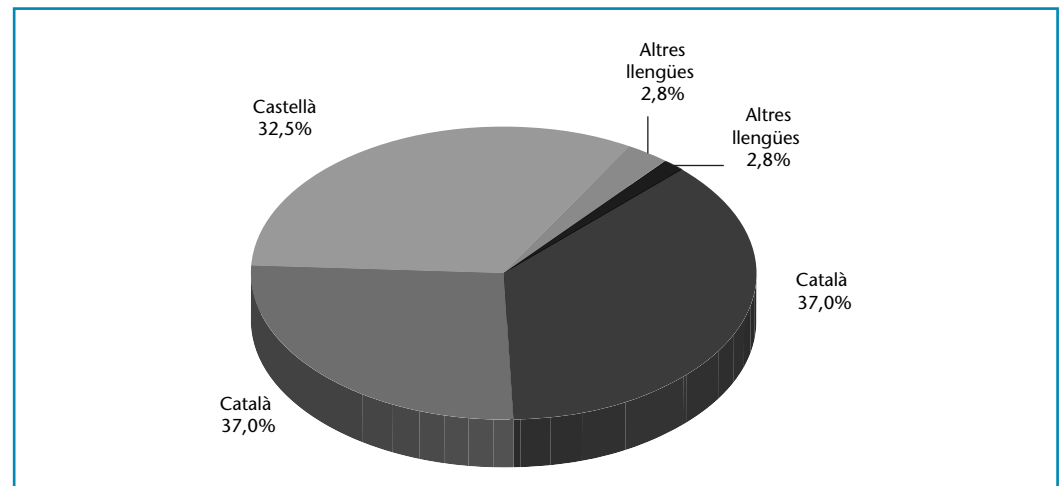
Llengua que li agradaria parlar en el futur

Si comparem els usos lingüístics de la població amb els usos lingüístics que li agradaria tenir en el futur a la població adulta de Catalunya s'observa que les diferències són importants (vegeu gràfic 10). El 70% de la població inclou el català entre les llengües que li agradaria parlar, ja sigui sol, de forma majoritària o bé compartit amb el castellà: gairebé el 40% de la població preferiria parlar tant català com castellà i més del 30% preferiria parlar només català o més català que castellà. A més, poc més d'un 16% voldria parlar castellà només o sobretot en el futur i a gairebé un 11% li agradaria parlar altres combinacions de llengües que poden incloure el català i/o el castellà. Això vol dir que prop un terç de la població utilitza habitualment el castellà avui dia i en el futur li agradaria parlar també el català.⁴

Gràfic 10. Llengua que li agradaria parlar en el futur.

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Cal destacar que hi ha diferències segons si s'ha nascut a Catalunya, a la resta d'Espanya o a l'estranger, ja que cada col·lectiu pren estratègies diferents. Entre els nascuts a Catalunya el 46,2% desitjaria parlar català només o sobretot i el 36% tant català com castellà. En canvi, entre

4. Aquest terç de la població s'extreu de la resta entre els que diuen que tenen com a llengua habitual el castellà (45,9%) menys el 16,4% que diu que en el futur li agradaria parlar castellà només o sobretot.

els nascuts fora de Catalunya, el més freqüent és desitjar parlar tant català com castellà: entre els nascuts a la resta d'Espanya, el 46,7% desitjaria parlar tant català com castellà, i el 36,1% només castellà o més castellà que català; i, entre els nascuts a l'estranger, el 42,9% voldria parlar tant català com castellà i el 26% voldria parlar altres combinacions de llengües (la seva llengua i català o bé castellà).

Les persones modifiquen els usos o hàbits lingüístics? És a dir, una mateixa persona realitza canvis d'usos lingüístics al llarg de la seva vida o bé en els diversos espais de relació?

Fins ara ja hem vist que al llarg de la vida d'una persona es donen canvis lingüístics: hi ha persones que tenen una llengua inicial que no es manté com a llengua d'identificació i habitual; a més, hi ha persones que tenen una llengua amb els pares que després no mantenen amb els fills. Cal destacar que de manera global, a Catalunya, aquests canvis es donen des d'una altra llengua, majoritàriament castellà, cap al català. És a dir, que el català té una capacitat d'atracció que fa que guanyi parlants.⁵

L'EULP08 també demana sobre usos lingüístics de les persones en diversos àmbits d'ús o espais de relació i així podem comprovar si les persones fan ús d'una llengua o una altra en funció del àmbit en què es troben.

En primer lloc, cal destacar que en els àmbits interpersonals que mostra el gràfic 11 hi ha més ús del català amb els companys d'estudi (48,7%)⁶ i més ús del castellà quan la persona entrevistada escriu notes personals (56,9%) i amb els veïns (48,8%).

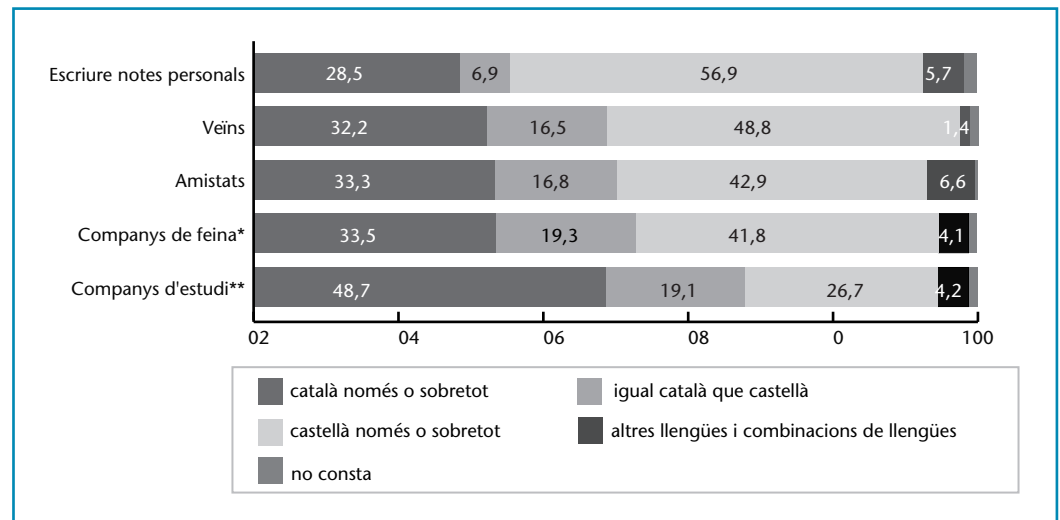
Gràfic 11. Usos lingüístics en àmbits interpersonals. 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

* Població ocupada.

** Població que està cursant estudis actualment.

5. Vegeu referències a aquest concepte a Fabà, A "La llengua inicial i d'identificació. Índexs d'avaluació de la capacitat d'atracció del català" a J. Torres (coord); F.X. Vila i Moreno; A. Fabà; V. Bretxa i Riera. *Estadística d'usos lingüístics a Catalunya 2003. Llengua i societat a Catalunya en els inicis del segle XXI*. 2005. "Sèrie Estudis"; 8. Generalitat de Catalunya.

6. Cal recordar que l'enquesta s'ha realitzat a persones de 15 anys i més i que, per tant, les persones que responen aquesta pregunta estan o bé acabant la secundària o bé fent formació universitària, postuniversitària o formació no reglada.

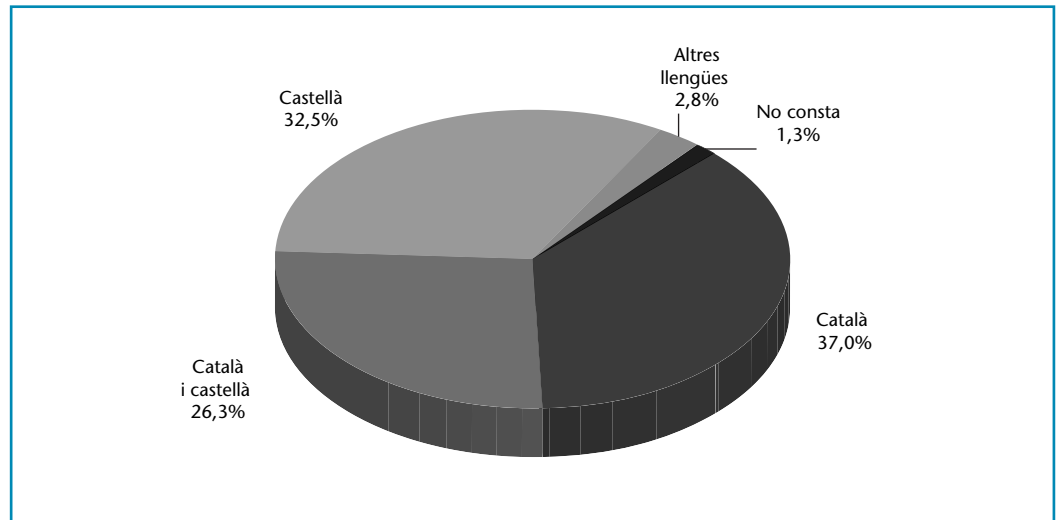
Aquest ús majoritari de castellà a l'hora d'escriure notes personals es correspon amb les diferències entre els percentatges de persones amb capacitat d'escriure en castellà i català. És important destacar que, en aquest cas, si ens fixem en les diferències segons origen, els nascuts a l'estranger fan un ús majoritari (80%) del castellà i minoritari del català (9,5%), i l'ús d'altres llengües és gairebé inexistent (menys del 3%).

El 37% de la població ocupada treballa en un centre on el català és la llengua més freqüent, el 32,5% en un centre on la llengua més freqüent és el castellà i el 26,% en un centre on totes dues llengües s'usen freqüentment.

Gràfic 12. Llengua més freqüent al centre on treballa 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Territorialment, en primer lloc, més del 60% de la població de les Terres de l'Ebre (66,8%), de l'Alt Pirineu i Aran (62,4%) i de l'Àmbit de Ponent (60,5%) treballen en un centre on el català és la llengua més freqüent. En segon lloc, el 50,7% de la població de les Comarques Centrals i el 49,8% de la de les Comarques Gironines declaren treballar en un centre on s'usa el català més freqüentment. I, en tercer lloc, al Camp de Tarragona i l'àmbit metropolità de Barcelona aproximadament un terç de la població treballa a centres on la llengua més freqüent és el català, un terç el castellà i un terç ambdues llengües.

En els àmbits de consum i serveis l'ús del català és més freqüent als bancs i caixes i, en canvi, l'ús del castellà és més freqüent al gran comerç.

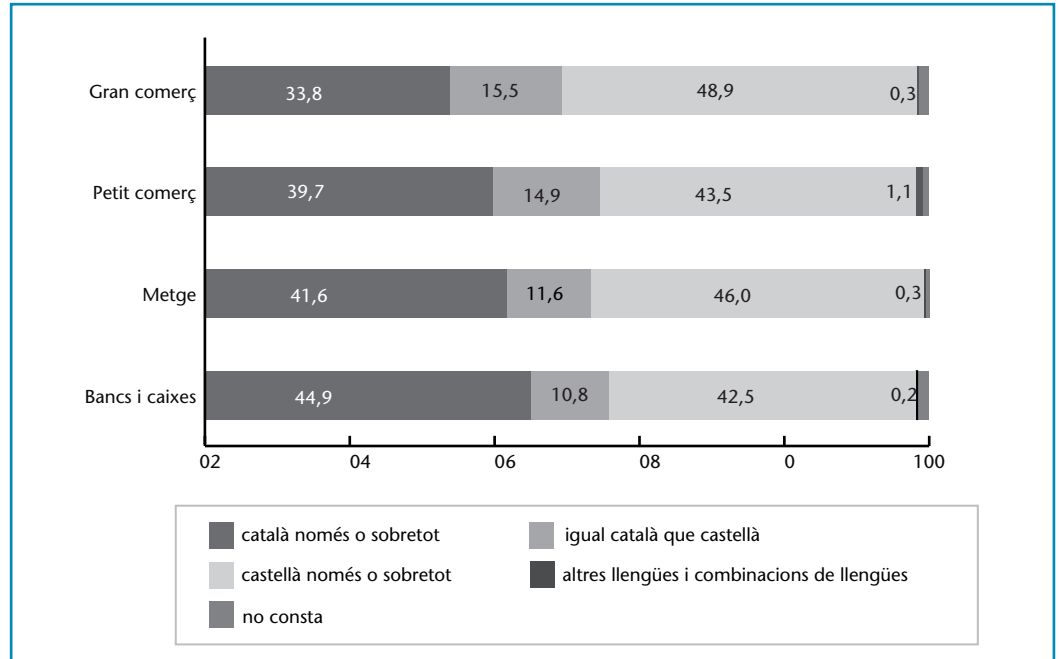
En general, podem dir que el català és més present en determinats àmbits (amb companys d'estudi, a les caixes i bancs, amb metges i al centre laboral) i menys present amb els amics, veïns i companys de feina.

Cal destacar que en els àmbits de consum i serveis es troben moltes diferències territorials, especialment en el petit comerç, que reproduïxen el mapa sociolingüístic de la llengua habitual.

Gràfic 13. Usos lingüístics en àmbits de consum i serveis 2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Població de 15 i més anys.

Quina ha estat l'evolució a grans trets dels coneixements i usos lingüístics des del 2003? Quins poden ser els motius d'aquesta evolució?

Coneixements de català

En el període 2003-2008 el percentatge de persones que declara saber parlar català disminueix 3 punts i augmenta en la mateixa proporció els que el saben escriure. Així, el 78,3% de la població catalana diu que sap parlar el català l'any 2008. Aquest percentatge ha disminuït més de 3 punts percentuals respecte a l'any 2003 probablement a causa de l'augment de població immigrada nascuda a l'estranger que no coneix aquesta llengua. Com s'ha vist a l'inici d'aquest article, en aquest període la població estrangera resident a Catalunya ha augmentat fins a arribar al 16% del total de població. A més, els percentatges de coneixement de català entre els nascuts a l'estranger ha disminuït 10 punts en el cas de l'habilitat de parlar i entre els nascuts a Catalunya el percentatge pràcticament no ha disminuït.

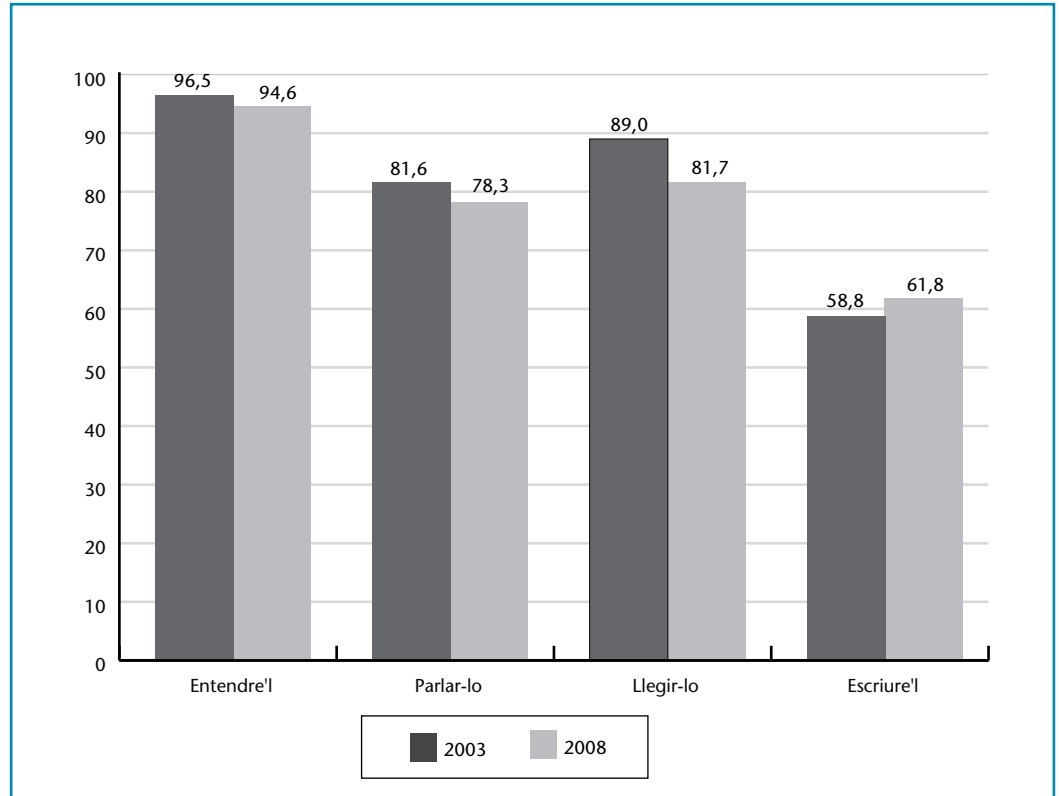
En canvi, el percentatge de persones que tenen l'habilitat d'escriure (61,8%) ha augmentat 3 punts percentuals respecte al 2003. Entre els nascuts a Catalunya el percentatge de persones que sap escriure el català ha augmentat 6 punts. També ha augmentat més de 7 punts entre els nascuts a la resta d'Espanya i ha disminuït entre els nascuts a l'estranger (més de 6 punts).

7. Cal recordar que, tal com s'explica a la introducció de l'article, la metodologia utilitzada en l'EULP 2008 presenta millores encaminades a augmentar la precisió en l'instrument de mesura que han comportat que les dades del 2003 no siguin directament comparables. Per aquesta raó, s'han produït un conjunt de dades del 2003 –dades enllaçades 2003-2008– utilitzant els mateixos criteris de ponderació i calibratge de l'edició del 2008.

Gràfic 14. Coneixements de català 2003-2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Dades enllaçades 2003-2008. Població de 15 i més anys.

Llengua inicial

El percentatge de persones que tenen el català com a llengua inicial ha disminuït més de 4 punts en el període 2003-2008. La disminució del castellà ha estat de poc més d'un punt malgrat el creixement demogràfic de persones nascudes a països de parla espanyola.

En canvi, ha augmentat gairebé 5 punts el percentatge de persones que tenen altres llengües com a llengua inicial o primera. També ha augmentat més d'un punt les persones que tenen tant el català i el castellà com a llengua inicial.

La disminució del català es dona amb una diferència més gran al Camp de Tarragona (12 punts de disminució) i a Terres de l'Ebre (10 punts). També és important la disminució a les Comarques Gironines i a l'Alt Pirineu i Aran. Cal destacar que en tots els casos i, especialment, a les Terres de l'Ebre i al Camp de Tarragona, la disminució es deu a l'augment de les altres llengües, atribuïble al creixement demogràfic dels nascuts a l'estranger.

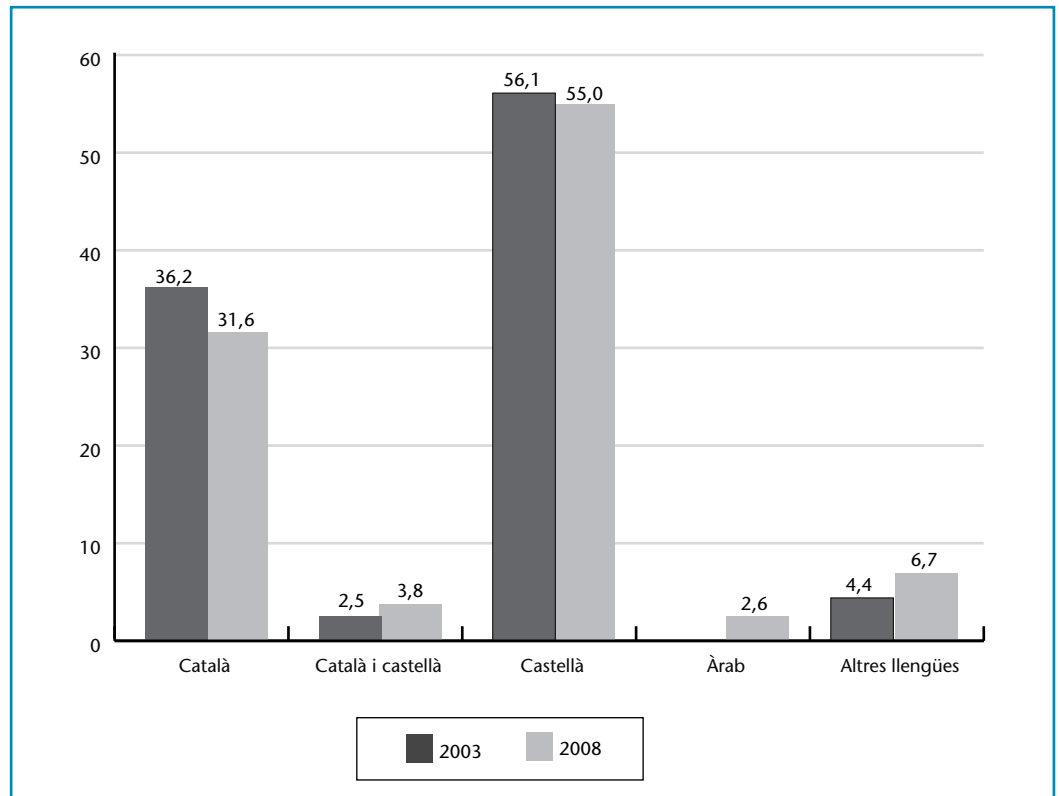
Cal fer una menció especial a l'Àmbit de Ponent, un territori inclòs en el grup de percentatges més alts d'altres llengües que, en canvi, no ha patit una disminució important de català (de 4,4 punts). El castellà, en canvi, hi ha disminuït una mica més (5,4 punts).

Segons l'edat també hi ha una disminució més important de català com a llengua inicial entre el grup més jove (6,6 punts), que es correspon amb l'augment del percentatge d'altres llengües i amb el fet que en aquest grup d'edat es troba un percentatge més gran de persones nascudes a l'estranger.

Gràfic 15. Llengua inicial 2003-2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Dades enllaçades 2003-2008. Població de 15 i més anys.

Llengua habitual

El percentatge de persones que declaren usar habitualment el català ha disminuït més de 10 punts en el període 2003-2008, alhora que ha augmentat més de 7 punts el percentatge de persones que declaren parlar habitualment tant català com castellà. La disminució del castellà ha estat de poc més d'un punt.

Ens els últims 5 anys ha augmentat gairebé 5 punts el percentatge de persones que declaren usar habitualment altres llengües diferents del català i el castellà.

Sembla plausible creure que l'augment de població nascuda fora d'Espanya ha tingut una repercussió en la disminució percentual de l'ús del català i en l'augment del percentatge de persones que declaren parlar habitualment tant català com castellà com un comportament adaptatiu al nou context demogràfic. A més, l'anàlisi de dades de 2003 demostrava que hi havia una correlació gairebé total entre la llengua d'identificació i la llengua habitual,⁸ cosa que el 2008 no passa en la mateixa mesura ja que hi ha un percentatge més alt de persones que declaren parlar tant català com castellà tot i que s'identifiquen només amb una de les dues llengües.

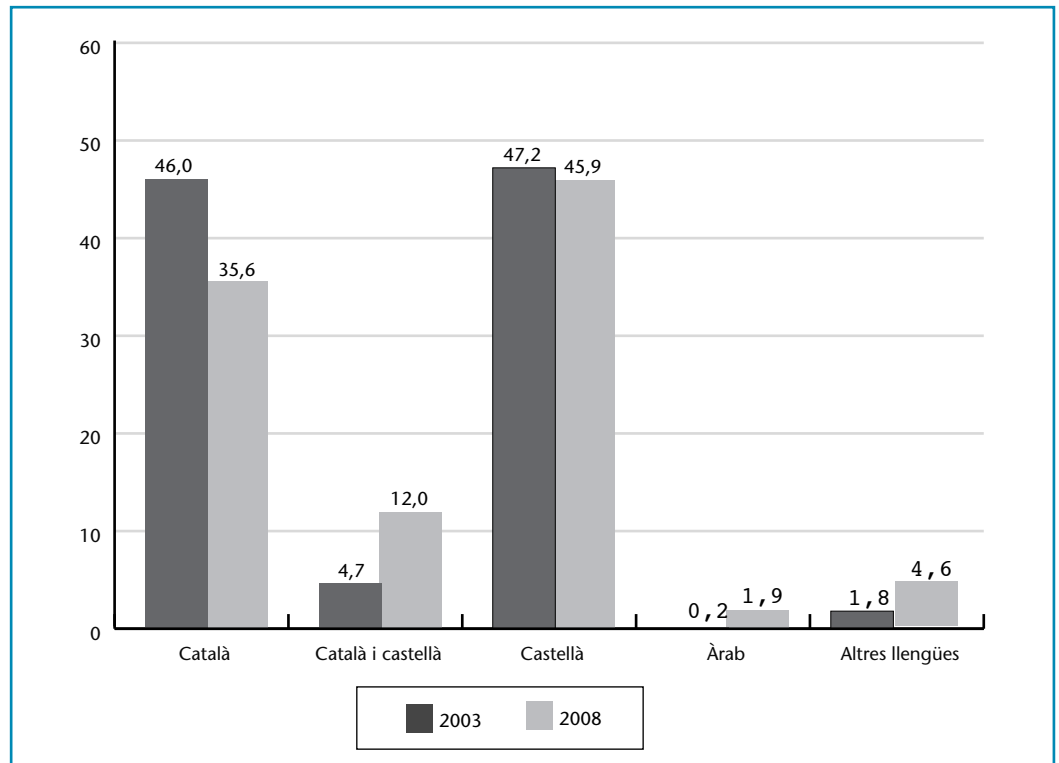
Territorialment cal destacar que la disminució més gran del català la trobem al Camp de Tarragona, on, conjuntament amb l'àmbit metropolità de Barcelona, s'hi aprecia un gran augment del percentatge de persones que parlen tant català com castellà. Remarquem també que a les Terres de l'Ebre hi ha un gran augment del percentatge de persones que parlen "altres llengües" i també que és l'únic territori que mostra un augment en el percentatge de castellà de 5 punts.

8. Vegeu l'anàlisi de dades realitzat per Francesc Xavier Vila i presentat a la I Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT: "La Pregunta sobre la llengua habitual en les enquestes d'ús lingüístic 2003-2004: dubtes sobre la seva validesa" <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000062/00000081.pdf>>

Gràfic 16. Llengua habitual 2003-2008 (%).

Font: Secretaria de Política Lingüística i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008.

Dades enllaçades 2003-2008. Població de 15 i més anys

Sembla, doncs, que estem davant una gran diversitat territorial pel que fa als usos lingüístics i els canvis que s'han produït, ja que hi ha territoris amb usos de català elevats com Àmbit de Ponent i Comarques Centrals que no han patit tants canvis com les Terres de l'Ebre i l'Alt Pirineu i l'Aran. A més, a causa del decreixement de l'ús del català a les Comarques Gironines, aquestes es troben més allunyades dels territoris amb uns usos més alts de català. També cal destacar que hi ha territoris amb usos inferiors de llengua catalana que han patit forts canvis com és el cas del Camp de Tarragona.

Quant a l'edat cal destacar que respecte al decreixement del català no hi ha grans diferències entre grups d'edat, és a dir, el català disminueix percentualment de forma similar a tots els grups d'edat. En canvi el castellà disminueix més entre els joves (de 15 a 29 anys) i augmenta entre els més grans (de 65 o més anys). Els grups més joves tenen més parlants d'altres llengües i més persones que consideren que la seva llengua habitual és tant el català com el castellà.

Les anàlisis en relació amb l'edat que s'apunten al llarg de l'article fan veure que, per al grup de persones d'entre 15 i 29 anys i de més de 30 anys, caldrà dur a terme anàlisis específiques que ajudin a conèixer les conseqüències d'una sèrie de fenòmens en els usos lingüístics. Estem parlant de fenòmens com ara l'augment del percentatge de nascuts a l'estranger, la consolidació i l'evolució de l'ensenyament en català, el fet que molts dels integrants d'aquest grup formen part de les segones i terceres generacions de nascuts a la resta d'Espanya i a l'estranger, els canvis en el context sociolingüístics dels mitjans de comunicació, etc.

Aquesta primera anàlisi feta amb una tabulació bàsica dels resultats ens mostra que no hi ha un patró en l'augment o la disminució de l'ús del català i el castellà, sinó que estem davant una societat més heterogènia quant a composició, origen i trajectòries de vida. Per aquest motiu caldrà dur a terme més anàlisis estadístiques per donar compte de tots els canvis produïts segons les diverses característiques de la població. En propers articles aprofundirem en tots aquests aspectes.